

ЛИСТИ ОДНИМ ПОЧЕРКОМ

(ДОКУМЕНТАЛЬНЕ ОПОВІДАННЯ)

Прощалися ми тоді якось болісно й поспіхом. На воді, біля кам'яної стіни квітської пристані, вже гойдався мій далекій «метеор», а молоде дівча знімало з набережного пакліла товсті ливни припону.

«Щасливо, голубе, щасливо, Грицю... Приїду, їй-богу, ще цього літа приїду... І не забуду, про що ми оце домовляємось... Писати один одному щомісяця кожної третьої суботи — записягаюся...»

Резучі мотори на вітрі заглушують наші речі, нашу розчулену тривожність.

Розчулилися ми, ой, розчулилися («Розлучено нас об'єс, як на орлі крила»)...

«Дорогий Тодосю!»

Перша наша з тобою «третьою суботою» не вдалася мені. Така ся осінь випала на мою долю, як ота жінка, що ти її дуже любиш і вона це збагнула і починає викидати коники. Я страх люблю осінь — може, тому, що маю вроджений, либонь, нахил до смутку, і восени мені завжди писалося. А сей раз уже зазирки почалися, а написано кілька сторінок. Отож незабаром після твого від'їзду, перед листом, — який він тільки гарний з отим сумом за втопченим селом! — захворів мій маленький Василько вдріге. Те було запалення легенів, тепер лежить у лікарні вже два тижні: найшли дезинтерійну паличку й покляли. Трохи вгору від моєї роботи, і я щодня бігаю туди з передачами і щодня бачу, як він стоїть над вікном, усіма своїми десятима пальчиками й носиком припаривши до шибки, і кричить: «Таточку, забери мене звідси!». Та ще й на другому поверсі, не чув мене, і я не можу пояснити йому, де він і чого опинився там. Та написав йому листа на машинці і попросив няню прочитати. Але це не справило на нього ніякісенького враження. Тільки підходжу до лікарні (а йому видно всі підходи і він, мабуть, не грається там ні

Сьогодні давньому дописувачу нашої газети, учителю з села Устимівки Глобинського району, автору роману «Свято останнього млива», повісті «Серце прагне любові» та книги новел «Провідники» Феодосію Кириловичу Роговому виповнюється 60 років.

Щиро вітаючи ювілара, зичимо йому доброго здоров'я, нових успіхів на ниві освіти і красного письменства, а також пропонуємо увазі читачів документальне оповідання Ф. Рогового про Григора Тютюнника.

з ким, а тулиться до шибки, як уже чую: «Таточку, забери мене!».

Оце тобі й пиши. На людину байдужішу, то вона б так писала (хоч я впевнений, що байдужі не втнуть чогось пугнього), а я стою під тою лікарнею, як чудик, закушу губу й стою.

А це вже знайшов діру в огорожі й приношу передачі так, щоб він мене не бачив, щоб не троюдив ні себе, ні батька.

Через два дні заберу (осталося взяти один аналіз, а тут ще свято) і поїду з ним у Шилівку. Отоді й до тебе заскочу. З дванадцятого, видно, піду у відпустку.

Обіймаю тебе і щиресенько вітаю сімейство. Пиши мені неодмінно.

...Того разу ми ходили по шилівських луках. У переліску понад річкою так багато, як, мабуть, за всі рази. І все говорили, говорили... Розпитував Григір, чи я пишу вірші («Я їх зроду не писав»), як то в нас, на древньому Посуллі, називається явась побутова чи хатня річ, скільки «ти знаєш народних пісень і чому так не по нашому, не по шилівському співавш мою «Журавку» («Як тільки зачую, на очі сльози навертаються»). А найбільше допікали один одного... літературою, станом речей у ній («Мудро кажуть: гарний, гарний! Був би ще краший, та вже нікуди»).

«Втомився я дивитися, брате, «окрест себя» на тебе, як швидко, охоче, навіть пожадливо кинулися ті, що звалися недавно «молодими», до шапника; чую навіть, як вони хекають, як похрюкують сито, похапливо (момент!) написані «оповідання», «повіді», «романи»... Слава богу, що не дійшло хоч до епопей!

Не знаю, не збагну, як можна навернути душу, як рука піднімається писати про ніщо. Як можна вмотивувати це психологічно? Ну, графомани — там зрозуміло. Ці завжди писали, аби писати. А то ж і люди з іскрою божою покотилися з гори, як гнилиці з груші, що росте на косогорі. Словесний потоп! Ніжуть, плетуть, клепають, зшивають ковдру зі старих впапків, як старці, по-

тім збувають це шитво на полиці магазинів, а собі купують машини, хати, заводять поточні рахунки...» (З листа від першого січня сімдесят восьмого року).

І зокола стає видно, що мого доброго товариша бере зло: пусте писання болить йому дуже («Так же дехто дописується до того, що люди одвертаються од літератури (і від слова, між іншим), бо хто ж читатиме «про ніщо», хто гребтиметься у смітті?»).

«А чого тобі хочеться в житті найдужче?» — вже лагідком до мене.

«Хата в мене є, машини не хочу, поточного рахунку заводити нема з чого... Мені якби мати... живого батька».

«Він убитий на цій війні?»

«Люди кажуть... розірваний за Чигирином».

«І немає навіть могили?»

«І немає навіть могили». Мені теж якби живого батька. Хоч би знати, де його могила... Мені вона вживається десь далеко-далеко, в дрімучому лісі»...

«Був оце на Полтавщині знову, дивився зиму, поминав діда Кравця — матічного дядька, а мого діда, виходить, Скупий був, покійний. Рідному братові яблука продавав, а мені даром давав, тільки обриваним, де було гниле чи дуже червине. Отакий. А зараз уже дев'ять років покоїться в землі. Лиш садок родить і родить».

В Шилівці застудили мене холод та кура, та безлюддя. На річці рубали лід і возили тракторами на приченах та машинами, сосни стояли мерзлі, в інеї, і не пахли. А в хаті було тепло, пахло брикетним димом, і мама все клопоталася, що б мені добреньке зварити, та просила: «Розкажуй же щось».

...А то було також влітку, тільки в Мануйлівці, отак якось у підвечір. Луки там, як і наші, мокловодівські, просторі та вільні, як небеса. Береги понад Пислом заросли лепехою, лозами та дикими півниками. У тих зарослях оце якраз шаптають смугастенькі полохливі дикі поросята, то ми собі милуємось, відпочиваючи: на вудках поплавиці, либонь,

не набудуться (а може, не торкнуло, не вклянуло над стежкою, прямо в траві лежить Шукшинова «Калина красная» («Сьогодні треба — кров з носа — закінчити переклад»), а ми ніяк не можемо змуситися до роботи.

«Ти бери оте паклілля та зв'язи вгору кроквиною, а я принесу отой коп'як сіна та вкриємо курін'я — скоро, глянь, вечір і хмариться... Завтра розїдемося».

Десь над Манжелією загриміло, а ми спускаємося в кручу купатися. Азартно, мов діти, перепливали та той берег. Вилізли на суше, пристояли, і він, ні з сього, ні з того, ршнув мовчки в понадбережну гушавину, я — за ним. Лізли, пробиралися нетрями, колючими тернами та ожинником, поки, скуسانی комарями, нажалені кропивою, опинилися перед невеличкою хаткою (вся вона, як намальована, в його чудовім «Деревієві»), а з причілку — маленькі грядочки, сіно в копиці. Та, виявляється, не сюди ми йшли, а далі. Може, ще гін двоє та й будемо пити... джерельну воду («Я його, це джерельце, давно назвав. Ото моя баночка з дроздиною попід вінцями, щоб було за що братися, як пити. Давай ще нап'ємося та й назад. Назад підемо другим шляхом: я чогось не люблю одним і тим самим слідом ходити»).

Всю ту серпневу ніч ми нітрішки не спали — вчилися один в одного народних пісень, перекладали, сперечалися знову ж таки довкола літературної творчості.

«Пробував читати щось новітнє з періодики — не пішло, то вдавас до Мопассана і маю неабияку на солоду від мови перекладу — мови, яку ми вже забули, а вчити лінуємося».

«Давай, голубе, прощатися».

«Давай, Грицю».

«То зичу тобі... найкращого: щоб на твоє творче древо не падала важка ожеледь, щоб був у тебе міцний літературний очкур і щоб похребтина не гнулася — і нині, і присно, і на віки вічні».

«Спасибі тобі щирісіньке, спасибі».

«А пісні ти мене так і недочув — про зорю, пам'ятаєш?».

«Ми ж її співали біля джерела, хіба забув?».

«Згадав, згадав... Бувай же здоровий, мій товаришу, міцний душею і розумом, а літа хай не біжать — пливуть поволі, як мудра річка».

«...Ой котилася ясна зоря з неба та й упала додолу».

Прощалися ми й того разу якось болісно й поспіхом. «Ой котилася ясна зоря з неба...».

Феодосій РОГОВИЙ.